

Levél az IIF Alkalmazói Tanácsa tagjaihoz:

Javaslatok az IIF központi adatbázisszolgáltatás színvonalának emelésére

Az MTA SZTAKI ASZI Nagygépes osztálya, mint az IIF központi gépén telepített online adatbázis-szolgáltatás üzemeltetője nevében összefoglalom, mit végeztünk a BRS/SEARCH telepítése óta és milyen feladatokat látunk magunk előtt a jövőre. Munkánkban szorosan együttműködünk a BRS/SEARCH terjesztővel, az ASZI Informatika osztálya munkatársaival és az IIFKI-val. A jövőben szeretnénk az eddiginél jobban bevonni az adatbázisok tulajdonosait is.

Mit végeztünk eddig?

Installáció, adatbázisok költöztetése, tesztelés

1990 novemberében installáltuk a BRS/SEARCH szöveges adatbáziskezelő-rendszer első tesztpéldányát a SZTAKI IBM 4341-es gépén. Megismerkedtünk működésével, rendszer- és felhasználói lehetőségeivel és több bemutatón, kiállításon ismertettük azokat az IIF szakértőivel és a szakmai nyilvánossággal. Megvizsgáltuk a hálózatban való működtetés, a magyar nyelvű felhasználás, a meglévő ISIS adatbázisok transzformálása és sok más szempont szerint.

Az IIF ebben az évben döntött a BRS/SEARCH nagygépes változatának megvásárlása mellett. Ennek nyomán 1992 júniusában installáltuk a BRS/SEARCH jelenlegi legújabb 6.0 kiadását az IIF IBM 4381 típusú központi nagygépen és megkezdtük az itt - eddig OS/VS1 CICS/ISIS alatt szolgáltatott - online adatbázisok áttelepítését BRS/SEARCH alá. Jelenleg a következő adatbázisok kérdezhetők le immár BRS/Search alatt is:

CCO (ASCA)	Current Contents Online
KIDA	Ki-kicsoda
HUTM	Magyarországi védjegyek
EMSZ	Erdélyi Magyar Szótörténeti tár
BREV	és ennek rövidítései
NEPR	A Néprajzi Múzeum tárgyarchívuma
ETNO	A Néprajzi Múzeum könyvtári adatbázisa
TERV	Szabványügyi adatbázisok
SZAB	
HATL	
INDX	Adatbázisok adatbázisa

Az IIF körön belül jelenleg bárkinek módja van a BRS/SEARCH tesztelésére, és folyamatosan növekvő számú adatbázisaiban való keresésre a GUEST0-GUEST9 azonosítójú BRS0-BRS9 jelszavú kísérleti VM virtuális gépek valamelyikébe való belépéssel. Ezeket a gépeket erre a célra hoztuk létre. Mind teletype mind fullscreen (3270) módban használhatók. Az a szándékunk, hogy egy kísérleti időszak után - az ISIS-nél bevált módon - csak egyéni azonosítók és jelszavak tulajdonosai használhassák a rendszert saját virtuális géppel.

Magyarítás

Elkészítettük a BRS/SEARCH natív interfészének teljes magyar nyelvű változatát; a rendszer üzenetei magyarul jelennek meg, a keresőnyelv parancsain központi változtatást nem végeztünk. Ezeket a felhasználó saját igénye szerinti névvel láthatja el.

A keretrendszer új változata, terminálillesztések

Többféle termináltípuson való megjelenítéshez készítettünk terminálillesztési táblázatokat a BRS/SEARCH-be: a felhasználó választhat teletype vagy 3270, hagyományos latin, repülőékezetes vagy ékezetes latin2 karakterkészletet. A termináltípus felismerésén alapuló automatizált választás is működik a szoftverben. Az ékezetes karaktereket - GIZMO használata helyett - a lényegesen kisebb helyigényű latin2 kóddal tároljuk az adatbázisban. Az Informatika osztály rendelkezésre bocsájtotta az IIF keretrendszer és a KERMIT - BRS-hez is alkalmas - új változatát. Postai vagy magán X.25 hálózaton keresztül külföldről is bárki elérheti BRS/SEARCH adatbázisainkat, aki rendelkezik userid-el az IIF központi gépén.

Input-formátumok átalakítása

Konvertáló programot fejlesztettünk ki, amely képes szabványos ISO2709 formátumú adatokból a BRS/SEARCH számára elfogadott inputot előállítani. Kidolgoztunk eljárásokat a meglévő online ISIS adatbázisok konvertálásához is.

Magyar nyelvű leírás, tanfolyamok, PETRA könyvtár

Az új adatbáziskezelő-rendszert júniusban és szeptemberben összesen 3-szor 1 napos tanfolyam- és bemutató-sorozaton ismertettük többszáz érdeklődő IIF felhasználó számára. Elkészítettük a rendszer magyar nyelvű felhasználói ismertetőjét, amely az IIF Dokumentumok sorozatában jelent meg és a tanfolyam résztvevői megkapták. A PETRA file tároló rendszerében BRS könyvtárat hoztunk létre, ahonnan a BRS/SEARCH felhasználóit érdeklő file-ok lekérhetőek.

Kapcsolat más BRS/SEARCH szolgáltatókkal

Az EARN LISTSERV szolgáltatásán keresztül bekapcsolódtunk a BRS-L@USCVM discussion group listán folyó konzultációs levelezésbe. A listát a Dél-Karolina Egyetem tartja fenn, maga is nagy BRS/SEARCH szolgáltató, több, mint 3000 adatbázis-felhasználóval és VM/ESA alatt futó BRS/SEARCH rendszerrel. Tőlük máris sok hasznos tapasztalatot vettünk át. A BRS/SEARCH felhasználói szervezetével és a fejlesztőkkel a szoftver hivatalos terjesztője, az Informatika Osztály tart rendszeres kapcsolatot.

Hogyan tovább?

A szolgáltatás színvonalának emeléséhez a következőket látjuk szükségesnek:

Reklám, propaganda

Az ELLA, ELF és PETRA adta hirdetési és file-terjesztési lehetőségekkel élve fel kell hívni a felhasználók figyelmét a BRS alatt szolgáltatott adatbázisokra, adatbázis-építési, -telepítési lehetőségekre, a BRS új, kényelmi adottságaira. A népszerűsítésben vegyenek részt az adatbázis-tulajdonosok is! Pl. a velük kötött szerződésben vállalhatnák, hogy propagálják saját adatbázisuk online elérését szakmai fórumaik, folyóirataik, hirdetéseik, stb. útján.

Adatbázisok adatbázisa

A BRS/SEARCH - az ISIS-el ellentétben - egyszerű lehetőséget ad arra, hogy a felhasználó áttekinthető információhoz jusson a számára elérhető adatbázisokról: felsorolja azok nevét, a tartalomra utaló rövid címét, a rekordok (dokumentumok) számát, a létrehozás időpontját. Hasznos lenne ennél bővebb tájékoztatást is adni, pl. a referencia-lapokon is szereplő, valamint egyéb adatokkal: a tulajdonos neve, címe, a frissítés gyakorisága, az előre definiált formátumok, a kapcsolódó adatbázisok neve, mezőszerkezet, teauruszok, stb. Hasonló céllal eddig az INDX adatbázist költöztettük át változtatás nélkül, ISIS alól.

Témafigyelés

Vállalhatnánk ilyen szolgáltatást is. Ehhez azonban a jelenlegi apparátusunk elégtelen, az érdeklődésnek megfelelő számú és szakértelmű munkatársakat kellene foglalkoztatnunk.

Dokumentumok kinyomtatása, kiadványszerkesztés

A BRS/SEARCH software eszközei lehetővé teszik az igényesebb kiadványszerkesztést is. Az adatbázisok és formátum-scriptek alkalmas tervezésével elő kell segítenünk az ilyen felhasználást is. Nagy hiányosságunk azonban, hogy az IIF központi nagygépéhez jelenleg egyetlen, csupán a nagybetűk nyomtatására alkalmasan felszerelt printer csatlakozik. Legalább egy, kisbetűket is tartalmazó, a LATIN2 készlet nyomtatására alkalmas printerbelt beszerzése már régen aktuális. De szükség lesz legalább még egy nyomtatóra, esetleg lézernyomtatóra is.

Tanfolyamok és konzultációk

A BRS/SEARCH terjesztői és üzemeltetői az IIFKI szervezésében rendszeres tanfolyamokat és konzultációkat tarthatnának a következő témakörökben: online keresés BRS adatbázisokban, nyomtatási formátumok definiálása, adatbázis tervezés és -építés, teauruszok építése, használata.

A tanfolyami sorozatban egy-egy adatbázis-tulajdonos is bemutatná saját adatai szervezését, tartalmát, használatát.

Adatbázis-választék

Az online szolgáltatásba bevont adatbázisok választékát bővíteni és egyúttal meghatározott szempontok szerint szűrni kellene: azt tartjuk a központi nagygépen, ami széles felhasználói kört érdekel, gondosan tervezett, naprakész és tulajdonosa rendszeresen frissíti! Az IIFKI és az üzemeltetők pl. félévenként együtt döntsék el, mely adatbázisok tekinthetők ilyennek. Az online szolgáltatásból kivont adatbázisokat a szabványos ISO 2709 formátumban célszerű tárolni mágnesszalagon. A szolgáltató

központ maga is építhetne közhasznú adatbázisokat pl. az EARN és az Internet révén elérhető legkeresettebb információk kigyűjtése és rendszerezése, a Hírmondó, stb. anyagainak adatbázisba való letöltése révén. Értelmes lenne a ma PETRA könyvtárakban tárolt szöveges információ egy részét is a BRS/SEARCH alatt kereshetővé tenni. Sok fontos közérdekű adatbázist (pl. jogszabálygyűjtemények, Magyar Közlöny, céginformációk) ma különböző vállalkozások CD-ROM-on terjesztenek csupán és nem látszanak érdekeltnek az online szolgáltatásban. Érdemes lenne tárgyalni velük, milyen feltételek mellett szerezhetnénk jogot adataik online szolgáltatására.

Számlázás

Az adatbázis-használat számlázása az ISIS rendszerben nemcsak a felhasználó, adatbázis, és benntartózkodási idő, de lekérdezési formátum, találatok, terminál I/O és egyéb - külön részletezett - szempontok tarifái szerint is lehetséges volt a SZTAKI-ban kifejlesztett programrendszer segítségével. Tényleges számlázás helyett ezt a rendszert havi és éves statisztikák előállítására vette eddig igénybe az IIF.

Hasonló statisztikák készítésére a BRS mai eszközei is alkalmasak: az adatbázis és a felhasználó neve, a találatok száma és listája, valamint a benntartózkodási idő szerepel a gyűjtött adatok között. Számla kibocsátásához azonban külön programok fejlesztése szükséges. Az ISIS-hez készült számlarendszer nem vehető át, mert más szervezésű file-okat kezel, más tartalmú és formátumú számlarekordokon működik.

Felmerült olyan megoldás is, hogy egyszerűen a BRS felhasználók virtuális gépeinek kvázi-idejét vesszük figyelembe számlázáshoz. Statisztikák természetesen így is készülhetnek az egyes adatbázisok keresettségéről, a felhasználók aktivitásáról.

Komoly gondnak tartjuk, hogy egyes adatbázis-tulajdonosok nem érzik magukat érdekeltnek az online szolgáltatásban mindaddig, míg nem kapnak anyagi ellenszolgáltatást adatbázisuk keresettsége arányában! Megoldás lehetne, ha az IIF a soronkövetkező adatbázis-pályázat támogatási összegeinek egy részét nem az adatbázis létrehozásához ítélné oda a pályázóknak, hanem utólag osztaná el, az online lekérdezések statisztikai arányai szerint.

Felhasználói azonosítók és jogosultságok

Az ISIS felhasználói azonosítók és jelszavak használatát a továbbiakban BRS-re is lehetővé kell tenni. Ezek az információk több helyen tárolódnak: egyezniük kell a VM directory-ban, a BRS felhasználói táblázataiban és az osztott file-rendszer elérési jogosultságaira vonatkozóan. Ezért célszerű programot készíteni ezek generálásához a régi és új felhasználók adataiból, melyeket eddig - más szervezésű - OS VSAM ill. CICS file-ok tartalmaztak.

Adatbázisok és felhasználói területek osztott file-poolban

Az idén installált VM/SP 6. operációs rendszerben a hagyományos minidiszkes strukturánál rugalmasabb, jobb helygazdálkodású osztott file-rendszert is lehet választani (Shared File System: SFS file pool). Felmerül ennek használata a BRS adatbázisok és felhasználói file-ok tárolásához. Hátránya, hogy elérése valamivel lassúbb, ez információink szerint a VM/ESA rendszerben már nem lesz érezhető mértékű. Méréseket akarunk végezni már jelenlegi rendszerünkben is, és elfogadható válaszütem esetén SFS-t használnánk.

Egyes adatbázisok áttervezése

Néhány népszerűbb adatbázis átköltöztetése ISIS-ből BRS-be gondokat okoz a két rendszer eltérő mező-szerkezete, nyomtatási formátum-nyelve miatt. Ezek az adatbázisok komolyabb áttervezést igényelnek, ha BRS alatt szolgáltatva az eddigi

sajátságait meg akarjuk őrizni. Tulajdonosaikkal konzultálnunk kell, és velük egyeztetve kialakítani a BRS-hez alkalmas mező-struktúrát, újratervezni a nyomtatási formátumok scriptjeit.

Felhasználói interfészek kidolgozása

A BRS/SEARCH saját, menürendszerű felhasználói interfészek kialakítására alkalmas nyelvet is terjeszt az adatbáziskezelővel, az MNS-t. Ennek segítségével kialakíthatunk saját tervezésű, az itteni adatbázisokhoz illeszkedő interfészeket. Értelmesebbnek látszik egy PC oldali, Windows alatt működő felhasználói felület kialakítása. Gondolunk olyan segédeszköz kifejlesztésére is, amely alkalmas különböző más adatbáziskezelő rendszerek, külföldön telepített adatbázisok felé is az automatizált kapcsolatfelépítésre és keresési feladatok elindítására.

Budapest, 1992. október 7.

Erdős Anna